

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تعهد نامه اصالت پایان نامه

اینجانب مریم تاجیک دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته در رشته حقوق جزا و جرم شناسی که در تاریخ ۹۵/۰۷/۰۴ از پایان نامه خود تحت عنوان بررسی مبانی فقهی مجازات توهین به مقدسات دینی و مقامات مذکور در قانون مجازات اسلامی با کسب نمره ۱۸ و درجه عالی دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم .

۱) این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه ، کتاب ، مقاله و...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه موجود ، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست مربوطه ذکر و درج کرده ام.

۲) این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح ، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است .

۳) چنانچه بعد از فراغت از تحصیل ، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب ، ثبت اختراع و... از این پایان نامه داشته باشم ، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم .

۴) چنانچه در هر مقطعی زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود ، عواقب ناشی از آن را می پذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت .

نام و نام خانوادگی

تاریخ و امضاء

مریم تاجیک

معاونت پژوهش و فن آوری

به نام خدا

شورای اخلاق پژوهش

بیارای از خداوند سبحان و اعتماد بر این که عالم محضر خداست و برپاس داشت تمام بلند دانش و پژوهش و نظر به اہمیت جایگاه دانشگاه و نگاه اسلامی فرهنگ و تمدن بشری،
مادونشجیان و اصنام ہیات علمی واحد های دانشگاه آزاد اسلامی متہدی کر دیم اصول زیر را در انجام خالیست های پژوهشی مد نظر قرار داده و از آن تخطی کنیم:

- ۱- اصل خلیت جویی: تلاش در راستای پی جویی خلیت و وفاداری به آن و دوری از حرکت پنہان سازی خلیت.
- ۲- اصل رعایت حقوق: التزام به رعایت کامل حقوق پژوهشگران و پژوهیدکنان (انسان، حیوان و نبات) و سایر مساجان حق.
- ۳- اصل باکیت ملای و مسنوی: تمہد به رعایت کامل حقوق ملای و مسنوی دانشگاه و کید بکاران پژوهش.
- ۴- اصل منافع ملی: تمہد به رعایت مصالح ملی و در نظر داشتن بہرہ بردن و توسعہ کشور و کید مرامل پژوهش.
- ۵- اصل رعایت انصاف و انانیت: تمہد بہ امتناع از حرکت جانب داری غیر علمی و حفاظت از اموال تجمیزات و منابع در اختیار.
- ۶- اصل رازداری: تمہد بہ مینان از اسرار و اطلاعات محرمانہ افراد، سازمان و کشور و کید افراد و نهاد های مرتبط با تحقیق.
- ۷- اصل احترام: تمہد بہ رعایت حریم ہاد و حرمت ہاد در انجام تحقیقات و رعایت جانب تعد و خودداری از حرکت حرمت شکنی.
- ۸- اصل ترویج: تمہد بہ رواج دانش و امانہ نتایج تحقیقات و ائثال آن بہ بکاران علمی و دانشجیان بہ غیر از مواردی کہ منخ قانونی دارد.
- ۹- اصل برنت: التزام بہ برنت جویی از حرکت رفتہ غیر حرفہ ای و اعلام موضع نسبت بہ کسانیکہ حوزہ علم و پژوهش را بہر شہد های غیر علمی آکیند.

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد شهر قدس

دانشکده علوم انسانی
پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد "M.A."
رشته حقوق
گرایش حقوق جزا و جرم شناسی

عنوان:

بررسی مبانی فقهی مجازات توهین به مقدسات دینی و مقامات مذکور در
قانون مجازات اسلامی

استاد راهنما:

دکتر فرحناز افضلی قادی

استاد مشاور:

دکتر علیرضا مظلوم رهنی

نگارنده:

مریم تاجیک

۱۳۹۵

فرم تأییدیه
هیأت داوران

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد شهر قدس

دانشکده علوم انسانی

با یاری خداوند متعالی جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد خانم **هویم تاجیک** در رشته حقوق جزا و جرم شناسی

با عنوان:

بررسی مبانی فقهی مجازات توهین به مقدسات و مقامات مذکور در قانون مجازات اسلامی

با حضور اساتید راهنما، مشاور و هیأت داوران در تاریخ ۱۳۹۵/۰۷/۰۴ ساعت ۱۲:۰۰ در محل سالن ساختمان ولایت برگزار و با کسب نمره ۱۸ و درجه عالی مورد تصویب قرار گرفت.

۱- استاد راهنما

دکتر فرحناز افشاری

۲- استاد مشاور

دکتر علیرضا مظالم رهنی

۳- استاده استادان داور

دکتر مهجد عتین راسخ

۴- مدیر گروه آموزشی

دکتر علیرضا مظالم رهنی

سپاسگزاری:

با مراتب تقدیر و تشکر و سپاس فراوان از اساتید گرانقدر سرکار خانم دکتر فرحناز افضلی قادی و جناب آقای دکتر علیرضا مظلوم رهنی و جناب آقای دکتر مجید متین راسخ که در نگارش پایان‌نامه زحمات فراوانی را تقبل نموده‌اند از خداوند منان خواستار موفقیت ایشان در تمام عرصه‌های زندگی و علمی هستم.

تقدیم و تشکر:

این پایان نامه را تقدیم میکنم به خانواده عزیزم که در تمام مراحل تحصیلی مشوق من بوده‌اند.

فهرست مطالب

عنوان صفحه

چکیده ۱

بخش اول: کلیات تحقیق

مقدمه ۳

الف - بیان مسئله ۴

ب - اهمیت و ضرورت انجام تحقیق ۴

ج - مرور ادبیات و سوابق مربوطه ۵

د - سوالات تحقیق ۶

ه - فرضیه تحقیق ۷

فصل اول: مفاهیم و اصطلاحات

مبحث اول: مفهوم توهین و مقایسه آن با واژه‌های مترادف ۹

گفتار اول: مفهوم توهین ۹

بند اول: در لغت ۹

بند دوم: در اصطلاح ۱۰

الف - در دیدگاه فقها ۱۰

ب - در دیدگاه حقوقدانان ۱۱

گفتار دوم: اقسام توهین ۱۲

بنداوول: توهين ساده.....	۱۲
بند دوم: توهين مشدد.....	۱۵
الف - توهين به اعتبار شخصيت و مقام طرف توهين.....	۱۵
ب - توهين به اعتبار شيوه و نحوه ارتكاب.....	۱۵
ج - توهين به اعتبار ماهيت آن.....	۱۶
گفتار سوم: مقايسه توهين با مفاهيم مترادف.....	۱۶
بند اول: فرق توهين با فحش و دشنام.....	۱۶
بند دوم: فرق توهين با افترا.....	۱۷
بند سوم: فرق توهين با نشر اکاذيب.....	۱۹
بند چهارم: فرق توهين با سب.....	۲۰
مبحث دوم: مقدس و مقدسات و مصاديق آن.....	۲۴
گفتار اول: مفهوم مقدس.....	۲۴
بند اول: در لغت.....	۲۴
بند دوم: در اصطلاح.....	۲۶
گفتار دوم: مفهوم مقدسات و مصاديق آن.....	۳۳
بند اول: در لغت.....	۳۳
بند دوم: در اصطلاح.....	۳۴
بند سوم: مصاديق مقدسات.....	۳۵
الف - اشخاص.....	۳۹

ب - اماکن	۳۹
د- زمانها	۴۰
د -اعمال	۴۲

فصل دوم: پیشینه توهین به مقدسات

مبحث اول: تاریخچه و نمونه‌هایی از توهین به مقدسات	۴۲
گفتار اول: تاریخچه	۴۲
گفتار دوم: مصادیق	۴۴
مبحث دوم: انگیزه‌های متفاوت در توهین به مقدسات	۴۷
گفتار اول: اهانت به مقدسات از روی غضب	۴۷
گفتار دوم: اهانت به مقدسات از روی جهل	۴۸
گفتار سوم: اهانت به مقدسات از روی اعتقاد قلبی	۴۹

بخش دوم: بررسی مبانی فقهی و حقوقی مجازات توهین به مقدسات و مقامات

فصل اول: بررسی فقهی مجازات توهین کننده	۵۳
مبحث اول: مستندات فقهی	۵۳
گفتار اول: قرآن کریم	۵۳
گفتار دوم: روایات	۵۸
گفتار سوم: اجماع	۶۵
گفتار چهارم: عقل	۶۶

مبحث دوم: بررسی کلام فقها ۶۷

گفتار اول: بررسی اقوال فقهای شیعه ۶۷

گفتار دوم: بررسی اقوال فقهای اهل سنت ۷۳

بند اول: شافعی ۷۳

بند دوم: حنفی ۷۴

بند سوم: مالکی ۷۴

بند چهارم: حنبلی ۷۵

فصل دوم: بررسی مبانی حقوقی و قانون مجازات اسلامی

گفتار اول: اهانت به مقامات مذکور در قانون مجازات اسلامی ۷۸

گفتار دوم: دلیل ماده ۵۱۴ و ۵۱۵ قانون مجازات اسلامی ۸۰

نتیجه گیری ۸۲

پیشنهادات ۸۳

فهرست منابع ۸۴

چکیده انگلیسی ۸۸

چکیده

در حقوق اسلام، مقدساتی همچون پیامبر گرامی و ائمه معصومین (علیهم السلام) مورد حمایت قرار گرفته و توهین به آنان از جرائم مهم به شمار می‌رود، علاوه بر این از دیدگاه بسیاری از فقهای شیعه و اهل سنت پس از بحث و بررسی طولانی و دقیق و جستجوی علمی در مباحث مورد نظر، توهین به پیامبران الهی، کتب مقدس، ازمنه و امکانه مقدس نیز جرم محسوب می‌شود و برای شخص مجرم با توجه به شدت و حدت و ضعف مجرمیت آنها، تعزیرات و حدود و تنبیهاتی به عنوان مانع و عدم تکرار صادر و وارد دانسته‌اند. این پژوهش با هدف بررسی توهین به مقدسات اسلامی انجام پذیرفته است و تلاش بر آن بوده، تا حرمت توهین به مقدسات و مصادیق مقدسات اسلامی از جمله سب معصومین (علیهم‌السلام) با استفاده از ادله اربعه به رشته تحریر در آید. توهین به مقدسات از دیدگاه فقهای امامیه و اهل سنت حرام بوده و حکم مجازات اعدام و قتل سب‌کننده معصوم (علیهم‌السلام) از باب اثبات ارتداد و مهدورالدم شدن و مجازات توهین‌کننده به مقامات مملکتی، از باب تعزیر حاکم شرع خواهد بود.

کلید واژگان: جرم، مجازات، سب‌النبی، لعن، مقدسات، اهانت

بخش اول

کلیات تحقیق

مقدمه

امروزه یکی از راه‌های دین‌زدایی از بین بردن اعتقادات مردم مسلمان، حمله به باورهای آنان است و یکی از طرق تضعیف ایمان مردم و شکستن حرمت مقدسات، در قالب توهین به مقدسات مردم است. افرادی هم که به این شیوه تمسک می‌جویند و قصد توهین دارند، اعمال خود را معمولاً با دستاویزهایی مانند: آزادی اندیشه و عقیده و بیان توجیه می‌کنند. به خصوص امروزه، که با پیدایش مکاتب فکری فراوانی در دنیا رو به رو هستیم و اکثراً نیز همین عقیده‌ها و باورها را نشانه گرفته‌اند و برای خارج کردن رقیب از گردونه، داعیه حق بودن را سر داده خود را محق جلوه می‌دهند، در نتیجه این امر موجب پراکندگی و نابسامانی فکری و اعتقادی است که در برخی موارد، با خروج از حد متعارف و افراط‌گرایی، باعث توهین به ارزش‌ها و باورهای دیگر مکاتب نیز می‌شود.

در ادیان و حیانی - خصوصاً دین مبین اسلام - ارزش‌ها و باورها در مقدسات آنها تجلی پیدا می‌کنند. از همین رو، قانونگذار اسلامی برای حفظ و حراست از این مقدسات، از خود واکنش نشان داده و با تأسی از فقه امامیه، مبادرت به وضع قوانینی کرده است.

تحولات چند سال اخیر کشور و مباحث مطروحه در میان نسل جوان و محافل دانشگاهی درباره توهین به مقدسات، انگیزه انتخاب این پژوهش بوده است. و سعی شده تا جرم توهین به مقدسات مذهبی به لحاظ احکام فقهی مترتب با آن و با مراجعه به متون معتبر فقه شیعه و فقه اهل سنت و نیز به لحاظ احکام حقوقی مورد نظر قانون‌گذار کیفری ایران مصادیق توهین مورد مطالعه و بررسی دقیق قرار گیرد.

الف - بیان مسئله تحقیق:

در تمام جوامع چه بدوی و چه معاصر به نحوی اعتقاد به مقدسات وجود داشته است و برخی امور برای اشخاص مورد احترام خاص بوده است و هیچ گونه اهانتی را بر آن بر نمی تافته اند لذا تعیین مجازات برای اهانت به مقدسات، صرفاً از مختصات دین اسلام نمی باشد بلکه در سایر ادیان نیز این امر پیش بینی شده است.

در حقوق ایران مقدسات دینی و مقامات مذهبی مورد حمایت حقوقی قرار گرفته و اهانت به آن از جرائم مهم به شمار می رود بخصوص اهانت به پیامبر (ص) و ائمه معصومین (ع) تحت عنوان سب النبی (ص) مجازات شدیدی از جمله قتل بر آن مرتکب گردیده است و همچنین اهانت به امام خمینی (ره) مقام معظم رهبری، مراجع تقلید و روسای سه قوه که از اشخاص قابل احترام می باشند دارای مجازات تعزیری می باشد که علت این احکام حفظ جایگاه آنهاست که قانونگذار نیز در ماده ۲۶۲ قانون مجازات ایران مصوب ۱۳۹۲ به جرم سب النبی (ص) و همچنین در ماده ۵۱۴ و ۵۱۵ قانون مجازات اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۵ به جرم اهانت به مقامات مذهبی پرداخته است. واژه مقدسات هم قابل توسعه و هم قابل تضییق می باشد، و بایستی مصادیق آن به طور واضح مشخص شود و یقیناً مشخصات بیان شده در ماده ۵۱۳ باب تعزیرات قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۵ منحصر در این امر نبوده و حتی قابل تسری به دیگر مقدسات نیز می باشد در این پایان نامه مبانی فقهی مجازات های پیش بینی شده در قانون مورد بررسی قرار می گیرد.

ب - اهمیت و ضرورت انجام تحقیق

کشف و اظهار حکم شرعی و قانونی مجازات جرم اهانت به مقدسات و مقامات مذکور در قانون مجازات اسلامی نقش قابل توجهی در باز داشتن عموم انسان ها از اهانت و حفظ حرمت و عدم توهین به مقامات

مذکور را دارد. این هتک حرمت علاوه بر اینکه خلاف اخلاق و وجدان بشریت و کاری زشت و ناپسند است می تواند موجب اخلال در امنیت و آسایش داخلی گردد. لذا بررسی جنبه های شرعی و قانونی این مجازات ها می تواند گامی مستحکم در جلوگیری از بروز هرج و مرج در جامعه محسوب گردد.

ج- مروری ادبیات و سوابق مربوطه

جرم اهانت به مقدسات برای اولین بار در قانون مجازات اسلامی سال ۱۳۷۵ به عنوان یک جرم عمومی شناخته شده است قانونگذار در ماده ۵۱۳ قانون مجازات اسلامی به آن اشاره کرده است البته در قانون جدید مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ با اندکی تغییر در ماده ۲۶۲ آمده است بنابراین بررسی این جرم پیشینه طولانی ندارد بلکه قالب تحقیقات صورت گرفته با این موضوع از سال ۷۵ به بعد می باشد که نویسندگانی با دیدگاه های مختلف و با انگیزه های دینی و حقوقی کتب، مقالات و پایان نامه های متعددی را در این زمینه و یا بخشی از آنها تدوین کرده اند . مانند:

۱. «بررسی جرم اهانت به مقدسات» با نگارش عباس زراعت
۲. «جرایم و مجازات ها در اسلام» به نگارش عیسی ولایی
۳. «جرم اهانت به مقدسات در نظام حقوقی اسلام و کامن لو» به قلم سید حسین هاشمی
۴. «هتک حرمت مقدسات» به نگارش الهام صادق.
۵. «بررسی جرم اهانت به مقدسات مذهبی در قوانین موضوعه و متون فقهی»/سعید مرجانی، دادرسی، ش ۶۹، مرداد و شهریور ۱۳۸۷: ص ۳- ۸
۶. «جایگاه فقهی، حقوقی جرم اهانت به مقدسات اسلام»/صدیقه اشرف، طلعت ساعی، فقه و تاریخ تمدن، ش ۱۹، بهار ۱۳۸۸: ص ۴۷- ۷۵

۷. «توهین به مقدسات اسلامی از منظر تئوری برخورد تمدن‌ها»/ مظاهری، محمدمهدی، آفرینش، (۲۳)

بهمن ۱۳۸۴): ص ۱.پ

۸. «بررسی مسئله اهانت به مقدسات اسلام در فقه امامیه و حقوق موضوعه ایران» [پایان‌نامه]/نگارش

فاطمه گچ‌کارمتهور؛ استاد راهنما زین‌العابدین قربانی؛ استاد مشاور محمدعلی قربانی.

۹. «بررسی فقهی و حقوقی اهانت به مقدسات دینی در رابطه با آزادی بیان» [پایان‌نامه]/ پژوهشگر ثریا

اکبرادیبی؛ استاد راهنما حسین مبینی؛ استاد مشاور عابدین مومنی.

۱۰. «بررسی جرم‌شناختی - حقوقی جرم اهانت به مقدسات اسلامی (با تاکید بر قانون مجازات اسلامی

مصوب ۱۳۹۲)» [پایان‌نامه]/نگارنده رجب نعمتی‌قرا؛ استاد راهنما حسن حاجی‌تبارفیروزجایی؛

استاد مشاور مهدی اسماعیلی

۱۱. «بررسی اهانت به مقدسات اسلامی در فقه امامیه و قانون مجازات اسلامی» [پایان‌نامه]/پژوهشگر

مرتضی آجرلویی؛ استاد راهنما علی بهرامی‌نژاد؛ استاد مشاور هادی عظیمی‌گرگانی.

۱۲. «بررسی فقهی حقوقی ماده ۵۱۳ قانون مجازات اسلامی (توهین به مقدسات)» [پایان‌نامه]/پژوهشگر

ابوالفضل حسن پور؛ استاد راهنما عبدالعلی توجهی؛ استاد مشاور محمد صالح ولیدی

د- سوالات تحقیق

سوال اصلی:

۱- جرم اهانت به مقدسات مذکور در قانون مجازات اسلامی چه مبنای فقهی دارد؟

سوال فرعی:

۱- مصادیق مقدسات اسلامی چیست؟

۲- مقدسات مذهبی در آئین مقدس اسلام و در دیدگاه مشترک شیعه و اهل سنت چگونه تعریف شده است؟

ه - فرضیه اصلی

۱- حکم مجازات اعدام و قتل سب کننده معصوم (ع) از باب اهانت، ارتداد و مهدورالدم شدن است و مجازات توهین کننده به مقامات از باب تعزیر حاکم شرع است.

و - فرضیه فرعی

۱- مقدسات اسلامی بیان شده در ماده ۵۱۳ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۵ منحصر در این امور نبوده و حتی شامل خداوند، ملائکه و کتب مقدس، اشخاص مقدس، زمانها و اماکن مقدس نیز می باشد.

۲- فقهای شیعه و فقهای عامه در غیر قابل بخشش بودن جرم (سب النبى) اتفاق نظر داشته و بر این عقیده اند که بعد از تحقق و ثبوت شرعی، وقوع جرم به هیچ عنوان امکان عفو وجود ندارد و الزام حکم الزامی است.

فصل اول: مفاهیم و اصطلاحات

از دیرباز، مسأله توهین به عنوان یکی از مسائل و مورد بحث در کتب علما و حقوقیین مطرح بوده و علت هم این است که بشر در تضاد با منافع دیگران در حوزه خصوصی، احساسات خود را با الفاظ و یا اعمالی که حاکی از قصد و نیت درونی وی بود آشکار می‌کرد. از آنجاکه این امر مخالف شئون و نزاکت اجتماعی در روابط افراد با یکدیگر بود، لذا وضع قانون در این باره ضروری بود و در مقوله دین، این امر با حساسیت و تعصب بیشتری دنبال می‌شود که در حال حاضر در ماده ۵۱۳ قانون مجازات اسلامی متجلی شده است که مقرر می‌دارد:

«هر کس به مقدسات اسلام و یا هر یک از انبیای عظام یا ائمه طاهرین (ع) یا حضرت صدیقه طاهره (س) اهانت نماید اگر مشمول حکم ساب‌النبی باشد اعدام می‌شود و در غیر این صورت به حبس از یک تا پنج سال محکوم خواهد شد».

ملاحظه می‌شود در این ماده، عباراتی به کار رفته که تماماً جنبه دینی دارد و در این بخش ضروری به نظر می‌رسد این موارد از لحاظ معنی مشخص شود. لذا سعی شده مفاهیم از یکدیگر تفکیک و هر یک از لحاظ لغوی و اصطلاحی تعریف شود. زیرا وقتی قانونگذار برای این جرم مجازات اعدام در نظر گرفته، لازم است قاضی رسیدگی کننده در انطباق موضوع با مورد سب. دچار شبهه و تردید نگردد که این امر به هیچ وجه میسر نیست مگر با داشتن درک صحیح از مفهوم این واژه‌ها.

در پژوهش حاضر، ابتدا در فصل اول، توهین از نظر لغوی و سپس اصطلاحی فقهای عامه و امامیه و حقوقیین بررسی و ضمن بیان اقسام توهین، مفهوم سب نیز که موضوع اصلی این نوشتار است از لحاظ لغوی و اصطلاحی بیان و مقایسه‌ای مقدسات مورد بررسی قرار می‌گیرد. بنابراین مطالب مورد نظر در دو مبحث زیر ارائه می‌شود.

مبحث اول: مفهوم توهین و مقایسه آن با واژه‌های مترادف

نظر به این که پژوهش حاضر توهین به مقدسات است بنابراین ابتدا مفهوم لغوی و اصطلاحی توهین ارائه می‌شود و سپس توهین از منظر فقها و حقوقدانان مورد بررسی قرار می‌گیرد.

گفتار اول: مفهوم توهین

در این گفتار ابتدا توهین و واژه‌های معادل آن مانند "دشنام و فحش" از نظر لغوی ارائه می‌شود و در ادامه معنای اصطلاحی توهین از نظر فقهی و حقوقی مورد بررسی قرار می‌گیرد.

بند اول: در لغت

"توهین" از لحاظ لغت ریشه‌ی "وهن" گرفته شده است که کلمه‌ای عربی است و مصدر لازم از باب تفعیل است و در لغت به معنای ضعیف گردانیدن و سست کردن.^۱

در فرهنگ‌نامه لاروس توهین به معنای تحقیر کسی، اهانت، بد نام کردن کسی به کار رفته است.^۲

در فرهنگ الفبایی الرائد اهانت به معنای سبک داشت، تحقیر معنا کرده است.^۳

در کتاب لغت دیگر هم همین معنا شده است به عنوان مثال مرحوم دهخدا توهین را این‌طور آورده است: توهین (اسم مصدر) سست کردن (تاج - المصادر بیهقی)، (زوزنی)، (دمار)، حقیر شمردن و سبک شمردن. توهین که معمولاً استخفاف و کوچک شمردن استعمال می‌شود در لغت که به معنی ضعیف ساختن است و در زبان عربی به جای آن اهانت گویند.

ملاحظه می‌شود در این تعاریف کامل‌ترین معنا را مرحوم دهخدا ارائه و کرده است یعنی از تمامی کتب لغت معنای توهین را بیان نموده است و جامع معنای توهین است.

^۱ - فرامیدی، خلیل بن محمد، العین، ج ۴، قم، چاپ دوم، ص ۹۲

^۲ - جرخلیل، فرهنگ لاروس، تهران انتشارات امیر کبیر چاپ دوم، سال ۱۳۶۳، جلد اول، ص ۳۷۸

^۳ - جبران مسعود، فرهنگ الفبایی الرائد، آستان قدس رضوی. چاپ اول، ۱۳۷۲، ج اول، ص ۳۲۷